

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiae Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum Spiritus sanctus procedat à Patre & Filio, quatenus sunt plures an
quatenus sunt vnum. disput. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

non iungitur alteri à parte subiecti, nisi interuen- tu coniunctionis: neque enim dicimus, Socrates Plato currit, Sed Socrates, & Plato currit: adie- ctium verò sine interuentu coniunctionis iungit- ur substantiuo, dicimus enim: Socrates albus currit: quare cum nomina, inquit, verbalia non secus ac ad- iectiua, iungantur substantiis sine interuentu mediae coniunctionis, dicimus enim Socrates scriptor currit, sit, ut degenerent in modum adiectiuorum, eorūque regu- lam sequantur.

Verum hæc Durandi ratio est satis infirma ad excipiendum à regula substantiuorum nomina verbalia, quæ non id habent, quia nomina verbalia sunt, sed quia sunt nomina cōnotatiua. Vniuer- sim namque nomen substantiuum cōnotatiuum cohæret sine interuentu mediæ coniunctionis cum altero substantiuo, eò quòd significet in concreto quid accidentarium, neque ponat in numero sup- positiorum cum altero substantiuo: dicimus enim Socrates dominus, pater, &c. currit.

DISPUTATIO V.

Verum Spiritus sanctus procedat à Patre, & Filio quatenus sunt plures, an quatenus sunt vnum.

Q Væstio hæc excitatur circa responsonem ad primum D. Thomæ. Ante illius verò solutio- nem examinandum est, an in principio quod Spi- ritus sancti, in hoc sensu per se requiritur plura- litas suppositorum, quòd, si per impossibile Filius non concurreret, solus Pater non posset Spiritum sanctum producere: an verò solùm per accidens, eo modo quo in principio, quod, rerum creaturarum per accidens est pluralitas suppositorū, quatenus, esto per impossibile Deus non esset Trinus in per- sonis, æque bene produceret posset creaturas, ac eas trinus in personis produxerit.

Scotus in 1. d. 12. q. 1. arbitratur, per accidens esse in principio, quod, Spiritus sancti pluralitatem sup- positiorum iuxta sensum explicatum. Potissimum fundamentum cui innititur est, quia in Patre est tota & integra virtus ad producendum Spiritum sanctum: ergo esto Filius non concurreret simul, solus Pater eum produceret. Confirmatur, quia si solus Pater non posset producere Spiritum san- ctum, non esset perfectum illius principium, sed aliquid ei deesset de ratione principij Spiritus san- cti, quod non est dicendum.

D. Thomas in 1. d. 11. q. 1. art. 2. & 4. ad secundū existimat, ad productionem Spiritus sancti per se requirit pluralitatem suppositorum tamquam con- ditionem sine qua non produceretur: eò quòd procedat, vt nexus & amor vnitiuus, mutuusque duorum, quòd sine ea pluralitate nequit intelli- gi. Eandem sententiam innuit hoc loco ad primum & ad septimum, eamque defendunt Caietanus & Torres hoc loco, licet Caietanus non iudicet im- probabilem sententiam Scoti. Eandem amplectū- tur Durandus in 1. d. 29. q. 3. ad primum, Richar- dus d. 11. q. 1. Argentinas q. 2. Gregorius q. 1. & Capreolus d. 12. q. 1.

Puto tamen media via esse incedendū. Sit ergo prima conclusio. Ad productionem Spiritus san- cti realiter ac personaliter distincti à Patre & Filio, per se requiritur in principio productio Spiritus sancti pluralitas suppositorum Patris & Filij, tam- quam conditio tamen sine qua non produceretur talis. Hæc conclusio patet ex dictis artic. 2. vbi

Molina in D. Thom.

A ostensum est, si Spiritus sanctus à Filio non pro- cederet, non distingueretur ab eo realiter & per- sonaliter.

Vnde ad argumenta Scoti, quatenus cum hac conclusione pugnare videntur, dicendū est: Quam- uis in Patre sit integra virtus ad producendum Spiritum sanctum, Patèrque sit perfectum eius principium, in eo tamen solo non esse conditio- nem sine qua Spiritus sanctus non produceretur distinctus realiter à Filio: nam ad id necessarium est eandem virtutem à Patre Filium accepisse, si- mulque cum ipso ad productionem Spiritus sancti concurrere.

Sit secunda conclusio. Si per impossibile Filius non concurreret ad productionem Spiritus san- cti, solus Pater sufficeret, vt cum produceret: ta- meti tunc non esset distinctus à Filio. Priorem partem huius conclusionis probant sufficienter rationes Scoti.

Secunda conclusio. Spiritu sanctum à solo patre procedere posse, nō tamen à filio distinctum.

Ad fundamentum verò D. Thomæ dicendum est, Spiritum sanctum esse amorem vnitiuum, ac mutuam Patris & Filij, ratione amoris essentialis quem includit, & quatenus Spiritus Sanctus est quid productum ab vtroque. Quod si à solo Patre produceretur, tunc amor essentialis esset mutuus Patris & Filij, quo se inuicem diligerent: sicut re ipsa modò est mutuus amor trium personarum di- uinarum, quatenus vnaquæque amore essentiali diligit essentialiam, & omnes tres personas: Spiritus sanctus verò, quia non esset tunc ab vtroque, non diceretur amor personalis vtriusque, neque id esset necesse, eò quòd ad rationem Spiritus sancti satis haberet, si esset amor productus.

Ex his facile erit intelligere, quid dicendum sit ad quæstionem propositam. Dicendum namque est, simpliciter absolute loquendo, Spiritum san- ctum procedere à Patre & Filio, quatenus sunt vnum individuum communicabile secundum ra- tionem spiratoris, & quo ad spirationem actiuam, vimque ad spirandum, & nihilominus procedere etiam ab illis, quatenus sunt multa supposita, in quantum id est conditio sine qua ab vtroque sup-posito non distingueretur.

Circa responsonem ad secundum, aduerte, no- mine principij, nos interdum intelligere id, quod producit, vt quod, interdum verò id, quod est ratio producendi: quo pacto dicimus in aqua frigidita- tem esse principium frigefaciendi, humiditatem verò humectandi: sicut ergo vnam & eandem aquam, propter vnitatem suppositi, dicimus esse vnum tantum principium quod frigefaciendi & humectandi, & nihilominus in ea esse duo princi- pia quo illarum functionum: ita Patrem æternum, propter vnitatem suppositi, dicimus esse vnum tantum principium quod generans Filium & spi- rans Spiritum sanctum: concedere tamen possumus in eo esse duo principia quo, id est, duas ratio- nes, alteram producendi Filium, nempe intelle- ctum, vt habet rationem potentie generatiue, & alteram producendi Spiritum sanctum, volunta- tem videlicet, vt habet rationem potentie spira- tiue. D. Thomas verò loquitur hoc loco de prin- cipio quod, non verò de principio quo.

Pater est vnum prin- cipium, quod, Filij & Spi- ritus sancti, in eo tamen sit duo prin- cipia quo, cō- paratione vtriusque personæ.

Circa responsonem ad quartum notandum est, hæc propositionem, Pater & Filius sunt vnum prin- cipium, quod est Pater, videri omnino concedendam, tamen D. Thomas renuere videatur eam con- cedere. Etenim relatiuum, quod, cum sit neutrum, refert principium subsistens Patri & Filio com- mune, nempe spiratorem: spirator autem est prin- cipium,

Pater & fi- lius sit vnu principium, quod est pa- ter, esse pro- positionem vnam.

capitulum, quod est Pater, & quod est Filius: nec inde sequitur Filium esse Patrem, eò quòd spirator, communicabile quid supposito Patris & Filij, & ex identitate duorum suppositorum: cum aliquo communicabili non sequatur identitas suppositorum inter se. Similis difficultas est de hac propositione, *Pater & Filius sunt unus Deus, qui est Pater*: quæ proculdubio est vera, pronome, qui, referente Deum: nam vnus numero Deus, qui verè dicitur de Patre & Filio, re vera est Pater. Neque inde sequitur, Filium esse Patrem: quòd ex identitate Patris & Filij cum natura diuina non sequitur identitas Patris & Filij inter se, propter communicabilitatem naturæ diuinæ.

Circa responsonem ad quintum aduerte, hanc, *vnun principium Spiritus sancti est Pater & Filius*, esse veram: tum quia principium Spiritus sancti supponit immediatè pro spiratore, cui conuenit, vt sit Pater, & Filius: tum etiam quia indistinctè & quasi vnica suppositione supponit pro Patre & Filio, tam si coniunctim, quam si diuisim spectentur, vt explicauimus.

DISPUTATIO VI.

Vtrum Pater, quatenus principium Filij, & Filius quatenus principium Spiritus sancti, sint plura principia.

Superest examinemus, an saltem quatenus Pater est principium Filij per intellectum, & Filius est principium Spiritus sancti per voluntatem, Pater & Filius sint plura principia. Pars, quæ affirmat, suadet potest. Primò, quia Pater & Filius sunt duæ personæ: & Pater producit generando Filium, per intellectum, Filius verò producit spirando Spiritum sanctum per voluntatem: ergo si eo modo spectentur, sunt plura principia.

Secundò, vt nomen substantiuum dicatur pluraliter, satis est pluralitas significati formalis ac suppositorum: atqui Pater & Filius sunt distincta supposita, & principium est nomen substantiuum, significatumque formale illius est diuersum in Patre, & Filio: quippe cum in Patre sit paternitas, aut potentia ad generandum, & in Filio sit spiratio, aut potentia ad spirandum: ergo sunt plura principia comparatione Filij & Spiritus sancti.

Tertiò, si Filius, vt principium Spiritus sancti, & Pater non essent plura principia, sed vnun idemque principium, tunc Filius esset principium, quod est principium Filij quandoquidem esset illud vnū principium, quod est Pater & Filius, ac proinde esset principium sui ipsius, quod est absurdum.

Pars negans approbatur. Pars nihilominus, quæ negat, vera est, nempe Patrem & Filium, eo modo spectatos, non esse plura principia secundum rem, sed vnun re, & plura solum virtute. Quæ probatur primò, quoniam in diuinis omnia sunt vnun, inter quæ non obstat relationis oppositio: sed Filius, vt est principium Spiritus sancti, & Pater, quæ Pater, non opponuntur relatiuè, vt art. 2. ostensum est; ergo eo modo spectati, non sunt plura principia, sed vnun re, & plura solum virtute. Secundò, principium est nomen substantiuum, & formale principij in Filio est spiratio actiua, aut vis ad spirandum, in Patre verò, comparatione Filij, est paternitas, aut potentia generatiua; sed spiratio actiua & paternitas vsq; spiratiua & potentia generatiua, non distinguuntur inter se, nisi virtute, vt ex hætenus dictis patet: ergo Pater & Filius sunt vnun principium secundum

rem, & plura virtute dicitur. Consequentia est manifestata, quia vt nomen substantiuum verè dicatur in numero plurali, prorsus requiritur pluralitas significati formalis. Tertiò, Filius est principium Spiritus sancti, quatenus est spirator, sed licet Filius, quæ Filius, distinguitur realiter à Patre, attamè, quatenus spirator est, ab eo minime distinguitur realiter, sed solum virtute: ergo Pater & Filius vt principium Spiritus sancti, sunt vnū tantum principium secundum re, & plura solum virtute. Quartò confirmatur hoc ipsum ex Anselmo in lib. de Spiritu sancto. cap. x. vbi ait: *Neque tamen duo constemur principia, vnun Patrem ad Filium, alterum Patrem & Filium ad Spiritum sanctum: sicut non credimus alium Deum Patrem de quo est Filius, & alium Deum Patrem & Filium de quo est Spiritus sanctus: quomnis de eodem Deo, sine de eodem principio, suo quisque modo sit, alter scilicet nascendo, alter procedendo.*

Ad primum ergo argumentum in contrarium neganda est consequentia: tum quia licet Pater & Filius sint duæ personæ, pater tamen & spirator non sunt duæ personæ, sed idem secundum rem: Filius autem non est principium Spiritus sancti, nisi quatenus spirator est, quo pacto non distinguitur realiter à Patre: tum etiam quia significatum formale principij, in Patre & in Filio non distinguitur realiter, sed virtute dumtaxat, vt ostensum est: verò, vt nomen substantiuum verè enuncietur in numero plurali de aliquibus necessaria est illis pluralitas significati formalis. Propter has duas rationes principium Filij, creaturarum in diuinis non sunt etiam plura principia, sed vnun tantum.

Ex his patet quid respondendum sit ad secundum: significatum namque formale principij non est diuersum in Patre & Filio, nisi solum virtute. Adde quòd licet Filius, quæ Filius, & Pater sint distincta supposita, non tamen Filius, quæ spirator, est & Pater: quod tamen necessarium erat, vt argumentum vim haberet.

Ad tertium dicendum est, Patrem & Filium, eo modo spectatos, esse vnun principium re, & plura virtute: quare quia solum conuenit Filio, vt sit principium Spiritus sancti, quoad rationem spiratoris: non verò quo ad rationem genitoris, quæ est solum in Patre, solumque virtute distinguitur à ratione spiratoris, non sequitur Filium esse principium sui ipsius.

QVÆSTIO XXXVII.

De nomine Spiritus sancti, quod est amor.

ARTICVLVS I.

Vtrum amor sit proprium nomen Spiritus sancti.

IRECA hunc articulum quæ diximus q. 27. art. 3. Quæadmodum in humanis, & propter vocabulorum penuriam, & quia quæ ad voluntatem spectant nos magis latent, quàm pertinentia ad intellectum, amor dicitur non solum actus voluntatis, quo formaliter diligimus, sed etiam terminus, seu qualitas, quam diligendo producimus: quoque in diuinis amor dicitur, non solum actus voluntatis, quo tres personæ denominantur formaliter diligere, sed etiam terminus à Patre & Filio diligendo productus, qui est persona Spiritus sancti: æquiuocè tamen. Amor ergo in hac secunda acceptione dicitur in diuinis personaliter, estque proprium

Pars affirmans suadetur. Primò.

Secundò.

Tertiò.

Pars negans approbatur.

MOLL
D.